

Významné parky města Brna

Obsah

Slovo úvodem

- 1.** Park Špilberk
- 2.** Denisovy sady a Studánka
- 3.** Lužánky
- 4.** Tyršův sad
- 5.** Park na Moravském náměstí a Kolišti
- 6.** Schreberovy zahrádky
- 7.** Náměstí 28. října
- 8.** Slovanské náměstí
- 9.** Wilsonův les

Ocenění, použité podklady a literatura

Slovo úvodem

Parky na území města Brna jsou významné a mimořádně zajímavé nejen z hlediska urbanistického, architektonického a historického, ale v současné době se znovu staly součástí každodenního života mnoha brněnských občanů. Plochy zeleně formují prostředí i výraz města, významně ovlivňují jeho mikroklima i jeho atmosféru. V posledních 15 letech město Brno systematicky usiluje o jejich postupnou obnovu. Výrazně se zkvalitnila jejich údržba, takže mohou být mnohem více využívány k rekreaci a odpočinku občanů i návštěvníků města.

Na území města Brna zaujímají parky a lesoparky rozlohu 6.500 ha. Brněnské parky jsou mimořádně cenné i z hlediska historického vývoje města. Park na Špilberku byl vyhlášen národní kulturní památkou. Park Lužánky, který založil Josef II., se stal prvním pro veřejnost otevřeným městským parkem v zemích Koruny české.

Parky, které vznikly po zbourání městských hradeb, Koliště a park na Moravském náměstí, vytvářejí spolu s Denisovými sady a parkem na Špilberku prstenec zeleně, který lemuje historické jádro města. Parky jsou součástí městské památkové rezervace.

Druhá pestrost, tvarová rozmanitost i krása jednotlivých stromů a keřů brněnských parků jsou živým dědictvím občanů města, které je třeba dále rozvíjet, aby mohlo být předáno v dobrém stavu dalším generacím. V textu jsou uvedeny informace o některých významných brněnských parcích. Stručné informace o jednotlivých parcích doprovázené fotografiemi mají sloužit k oživení zájmu veřejnosti o brněnské parky. Bude dobré, když si připomeneme jejich význam, nenahraditelnou hodnotu i jejich zranitelnost a křehkou krásu.

Poděkování patří všem autorům podkladů, které jsme měli k dispozici, za cenné informace.

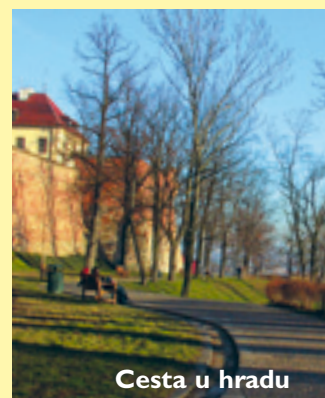
Park Špilberk

Fontána nad ulicí Husovou

Dětské hřiště

Cesta u hradu

1

Brno – střed

Park Špilberk je spolu s hradem vyhlášen národní kulturní památkou. Nachází se na kopci v centru města, kde se nad Brnem tyčí hrad a pevnost Špilberk. Park má rozlohu 16,8 ha a svojí polohou i expozicí je jednou z nejvýznamnějších dominant města.

Park byl založen na holém kopci pod pevností ve druhé polovině 19. století na podnět brněnského starosty Christiana d'Elverta dle projektu Antonína Šebánka. Dva vycházkové okruhy, které kopec lemují po celém obvodu ve dvou výškových úrovních, dávají návštěvníkovi neopakovatelnou možnost prohlédnout si „galerii“ celého města s nezapomenutelnými výhledy na jeho věže a střechy. Tyto dva procházkové okruhy lemované alejemi jsou základem původní kompozice parku. Jeho základy jsou však na tomto území dodnes zachovány a v rámci rekonstrukce hradu jsou v některých případech znovu dostavovány.

Spolu s romantickou úpravou parku, která je umocňována drobnými stavbami – Vyhlídkovým altánem na jižní straně a pavilonem Gloriet na straně severní, dotvářejí jedinečnou a neopakovatelnou atmosféru tohoto místa.

Park, jehož vrcholným obdobím byla doba po jeho založení ve druhé polovině 19. století, byl poničen v období dvou světových válek, ve druhé polovině 20. století značně zpustl a byl znehodnocen mnoha necitlivými zásahy.

Cesta v parku

Probíhající celková rekonstrukce parku, zahájená v 90. letech 20. století dle projektu Evy Damcové a Jiřího Damce, vrací parku znovu život. V současné době probíhá II. etapa rekonstrukce a projekčně je připravena i III. etapa. Základním cílem rekonstrukce parku je celkové ozdravení porostu, odstranění poškozené a nevhodné zeleně, dosadba širokého sortimentu stromů a keřů. Jsou obnovovány a udržovány trávníky a vysazovány květinové záhony. Komunikace jsou vedeny v historických trasách, jsou dlážděny kamennou dlažbou a odvodněny tak, aby byla dešťová voda v parku zadržována. Park je vybavován lavičkami, odpadkovými koši a veřejným osvětlením. Byla provedena rekonstrukce dvou fontán, jižního vyhlídkového altánu i severního pavilonu Gloriet a byl obnoven památník Christiana d'Elverta. Nově bylo na území parku vybudováno dětské hřiště, hřiště na petanque a řada odpočívadel.

V parku byly mimo jiné vysázeny: „Strom milénia“ – tulipánovník – *Liriodendron tulipifera*, „Strom míru“ – lípa – *Tilia cordata* a „Strom Evropské unie“ – lípa – *Tilia europaea*.

Pro vysvětlení – v roce 2000 byly na celém území České republiky vysazovány tzv. „Stromy milénia“ – na oslavu nově přicházejícího tisíciletí.

Tyto stromy by měly být pamětníky naší doby a dokladem naší úcty k přírodě i k životu.

Nástup z ulice Husovy

Tradice vysazovat stromy na památku významných událostí přetrvává věky. Bývalo zvykem současně s narozením dítěte vysazovat i strom. Snad nám tyto stromy tuto tradici v naší přetechnizované době připomenou.

Denisovy sady a Studánka

dříve Františkov

Kolonáda

Obelisk

Památný strom –
platan javorolistý

2

Brno – střed

O realizaci městského parku na jižních svazích Petrova, na vrchu, který byl nazýván kdysi Puhlík, později Kalvárie (podle kapliček po stranách jedné příkré cesty, z nichž se však do současnosti dochovala pouze jedna), uvažoval hrabě Lažanský již v roce 1805, ale obsazení města napoleonskými vojsky přípravné práce zastavilo. Proto až moravský místodržitel Antonín Bedřich hrabě Mitrovský nechal založit městský sad v letech 1814-1818. Projekt parku zpracoval František Klein, významný moravský podnikatel německého původu. Hradební zdi byly zčásti odstraněny a stavební materiál byl využit ke zpevnění terénu. Část hradeb byla začleněna do kompozice parku.

Serpentinové cestičky se vinuly mezi vinohrady, oranžerií, kavámou a vyhlídkovou plošinou. Byla zde založena i botanická zahrada, tzv. „Moravský herbář“, která byla významnou expozicí moravské flory.

V roce 1815 byla na svahu směrem ke Starému Brnu nad ulicí Kopečnou, nad pramenem, o kterém se tradovalo, že je léčivý, vybudovaná stavba „Fons salutis“ – Pramen zdraví. Pod starou městskou hradbou byla také v roce 1815 zřízena sloupová dřevěná kolonáda a hudební pavilon. Dominantou parku je dodnes mramorový obelisk (viz foto), který byl dle návrhu Aloise Pichla v roce 1818 vybudován na památku ukončení napoleonských válek. Obelisk byl slavnostně odhalen 4. října 1818, kdy měl svátek rakouský císař František I po němž byly sady pojmenovány. Dřevěná kolonáda byla nahrazena klasicistní sloupovou kolonádou v 50. letech 19. století (viz foto), kdy byl také zbořen původní hudební pavilon a místo něj byl postaven

Okrasné hrušně

novorenesanční hudební pavilon. Od prosince 1918, po vyhlášení samostatného Československa, nese park jméno Ernsta Denise, francouzského historika a bohemisty, přítele T.G. Masaryka a zastávce vzniku samostatného Československa. Na počátku 40. let 20. století byly Denisovy sady rozděleny prodloužením Husovy třídy a odtržená část parku pod Husovou třídou se nazývá Studánka.

V 60. letech byl park v rámci rekonstrukce teras pod Petrovem obohacen o vyhlídkovou kavárnu architektů J. Němce a B. Fuchse. V letech 1999 až 2005 proběhla celková rekonstrukce Denisových sadů dle projektu Petra Hruší, Petra Pelčáka a Zdeňka Sendlera a Václava Babky. Zrekonstruovány byly všechny objekty – Hudební pavilon, Kolonáda, Obelisk, kašna před Kolonádou a Boží muka. Celý park byl vybaven novými inženýrskými sítěmi, osvětlením, kamerovým systémem a specifickým mobiliářem (lavičky, odpadkové koše, pítka, stojany na sáčky na psí exkrementy). V parku byly vybudovány dva nové vodní prvky – napajedlo pro ptáky a vodní kaskáda u ulice Bašty. Zrekonstruovány byly všechny povrchy, zdi i zeleň. V parku byly založeny koberecové trávníky, které jsou automaticky zavlažovány a svahy byly po provedených protierozních opatřeních osázeny vinnou révou. Vysazeny byly květinové záhony a založen hrušňový bosket. Ve spodní části parku byl rehabilitován skalní masiv. Celková rozloha parku je 2,7 ha. V parku byl vysazen „Strom millénia“ – lípa – *Tilia cordata*. Za zmínku stojí mohutný exemplář památného stromu – platanu javorolistého (viz foto).

Lužánky

Uměle vytvořené koryto Ponávky

Léto v parku

Kašna „Tři putti“

3

Brno – střed

Dalším významným parkem, který se rozkládá na území města mezi ulicemi Lidická, Pionýrská, Drobného a Lužánecká v centru Brna, je park Lužánky. Jeho rozloha je cca 20 ha. Byl prvním městským veřejným parkem nejenom v Brně, ale i v zemích Koruny české. O jeho založení rozhodl v roce 1786 císař Josef II. s tím, že „považuje za nutné, aby pro obveselení zdejšího obyvatelstva bylo postaráno o veřejné procházky“.

Lužní les s dvorcem byl majetkem jezuitů od roku 1578. Park byl založen na tomto území na místě zrušené jezuitské zahrady. První rozsáhlé úpravy provedl Antonín Bissinger. Hlavní západovýchodní osa, kterou tvořila široká lipová alej, začínala „Čestným dvorem“ při ulici Lidická a končila ve svahu Čemých Polí. Všechny navzájem kolmé osy byly osázeny alejemi nebo stříhanými „živými stěnami“. Další úpravy proběhly v roce 1812, kdy značná část ploch byla zalesněna a tok říčky Ponávky byl zformován do umělých meandrů se dvěma jezírky a ostrůvky. V roce 1828 byla správa a údržba parku svěřena brněnskému magistrátu.

Postupem času se pravidelná kompozice původního parku ztrácela, dřeviny přestaly být pravidelně tvarovány, park přestal být udržován a začal zarůstat náletovými dřevinami. Charakter krásné francouzské zahrady se z parku vytrácel. Od roku 1835 spravovali Lužánky moravští zemští stavové, kteří jej začali na popud Karla Offermanna přetvářet do podoby anglického přírodně krajinářského parku.

Podzimní zbarvení jinanu dvoulaločného

Tato změna byla dokončena významným tvůrcem brněnských parků Antonínem Šebánkem v 60. letech 19. století. Výstavba novorenesančního pavilonu tzv. Kasína v letech 1853-1855 dle projektu vídeňského architekta Ludwiga Förstera byla veřejností i kritikou přijata s nadšením. Budova s velkým sálem, restaurací a schodištěm vedoucím do parku byla hojně navštěvována a Lužánky se staly kulturně-společenským centrem města Brna. Na osu zahradního průčelí pavilonu byla v roce 1860 instalována fontána se sousoším „Tři putti“ od sochaře Franze Melnitzkého (viz foto). Půvabné alegorické sousoší tří malých chlapců se stalo oblíbeným místem, kde pyšní brněnští rodiče fotografovali své „nastrojené“ děti. Oblíbená restaurace Kasino byla v roce 1948 zrušena a budova se stala „Domem pionýrů a mládeže“, byly přistaveny dílny a skleníky. Část parku byla vyčleněna jako hřiště pro děti.

Park, který za dobu více než dvousetleté historie prošel dobami rozkvětu i úpadku, prochází v současné době rozsáhlou rekonstrukcí dle projektu Ivara Otruby. Tok říčky Ponávky, který byl v letech 1909-1913 pro silné znečištění zatrubněn, je v rámci rekonstrukce připomenut nově zrealizovanou souvislou vodotečí s cirkulačním oběhem z jezírka – retenční nádrže. Vodní koryto je překlenuto několika můstky a stalo se znovu atraktivním prvkem parku (viz foto – titulní strana). Byl znovu upraven vstup od nároží ulic Lidická a Lužánecká, kde byl odstraněn pomník J. Hybeše a znovu instalována replika památníku zakladatele parku císaře Josefa II.

Skupina buků *Fagus sylvatica* „Atropunicea“

Dětské hřiště v Lužánkách, které sloužilo ke hrám několika generacím brněnských dětí, bylo nově upraveno. Velmi zdařilé dřevěné plastiky Karla Bajáka, vyrobené z kmenů starých lužáneckých stromů v 70. letech minulého století a využívané dětmi jako „obří průlezky“, jsou nahrazeny novými, které jsou dětmi znovu obleženy. I když intenzita dopravy v těsné blízkosti parku je velmi vysoká, stále jsou Lužánky oázou klidu a pohody a místem „pro obveselení“ občanů města. Budova novorenesančního pavilonu je dnes využívána jako „Centrum volného času dětí a mládeže“. Každoročně pořádaný „Běh Terryho Foxe“ (výtěžek této sportovní akce je věnován na výzkum léčby rakoviny) je jen jednou z mnoha akcí, které se v Lužánkách každoročně konají.

Na území parku roste několik brněnských stromů, pamětníků, jejichž stáří několikrát přesahuje dobu průměrného lidského života. Krásný je obrovský platan – *Platanus acerifolia* v centrální části parku, zajímavý je jinan – *Ginkgo biloba*, který stojí u budovy „Centra volného času“, nádherná je červeně zbarvená skupina buků – *Fagus sylvatica* „Atropunicea“ (viz foto) u fontány „Tři putí“, majestátní je mohutný uherský dub – *Quercus conferta* u vstupu z ulice Lidické. V parku byl vysazen „Strom milénia“ – buk – *Fagus sylvatica*.

Všechny tyto stromy spolu s těmi, které byly nově vysázeny, jsou svědky každodenních radostí i strastí Brňanů. Věříme, že tam budou stát i v dalším tisíciletí.

Významné parky města Brna

1. Park Špilberk
2. Denisovy sady a Studánka
3. Lužánky
4. Tyršův sad
5. Park na Moravském náměstí a Kolišti
6. Schreberovy zahrádky
7. Náměstí 28. října
8. Slovanské náměstí
9. Wilsonův les

BRNO-ŽABOVŘESKY

9

BRNO-KRÁLOVO POLE

8

BRNO-SEVER

3

6

4

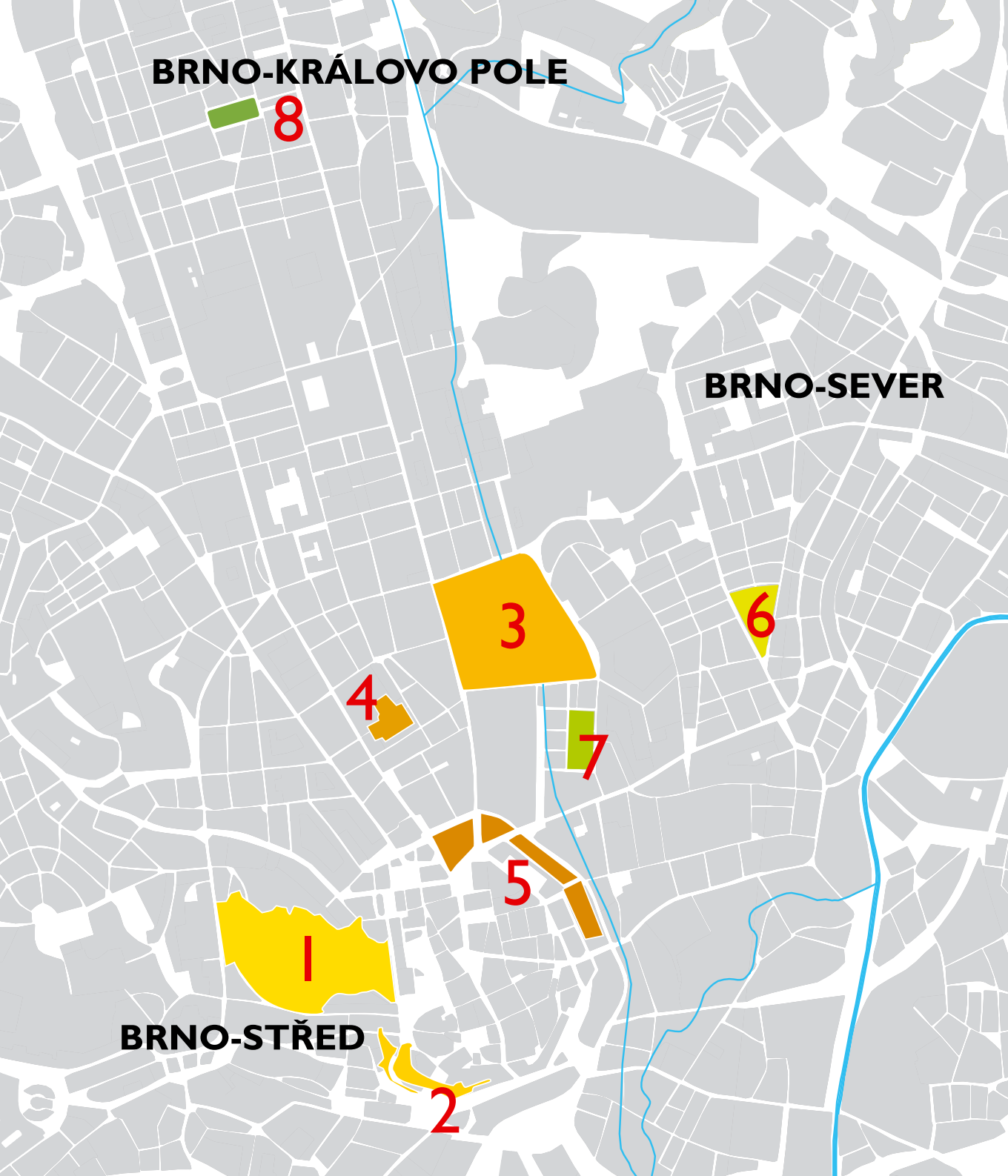
7

5

1

BRNO-STŘED

2

Tyršův sad

Trvalkový záhon pro zrakově postižené

Pergola

Dětské hřiště

4

Brno – střed

Rozlohou nevelký, ale hojně navštěvovaný park v centru Brna, obklopený architektonicky významnými a zajímavými budovami, je situován na místě bývalého městského hřbitova. Tento hřbitov byl v roce 1815 označen v dobovém tisku jako největší hřbitov na Moravě. Byl založen v roce 1785, v době, kdy císař Josef II. zakázal z hygienických důvodů pohřbívat uvnitř měst v blízkosti kostelů. Hlavní vstup na hřbitov byl zhruba v místech dnešního Janáčkova náměstí, druhý byl z dnešní ulice Lidické. Poslední pohřeb se na tomto místě konal roku 1883. Od této doby byli zemřelí pochovááni v novém Ústředním hřbitově při ulici Vídeňské. V souvislosti se stavbou biskupského alumnátu při ulici Antonínské byla provedena exhumace 271 osob. Alumnát včetně zahrady, dnes rektorát VUT, byl vybudován v letech 1900-1903. Veřejnost však nesohlasila se zastavováním zrušeného hřbitova, a proto byl na tomto místě založen v roce 1907 městský park a školní botanická zahrada.

Další zástavba tohoto území, které se stále přibližovalo k centru města, byla uskutečněna v roce 1911, kdy byla postavena budova Zemské vyšší reálky, a v letech 1928-1929 byl podle projektu architektů M. Laml a J. Šálka vystavěn Sokolský stadion. Tento polyfunkční objekt se sportovními halami, společenským a koncertním sálem a restaurací, na svou dobu velmi moderní, patří dnes k nejvýznamnějším funkcionalistickým stavbám v Brně. Rovněž v letech 1928-29 byl podle návrhu J. Víška postaven Husův sbor; jedna z prvních moderních sakrálních staveb v Evropě. Městský park, který byl pojmenován podle Dr. Miroslava Tyrše, zakladatele Sokola, se tak zmenšil pouze na střední plochu někdejšího hřbitova a má v současné

Novogotický kříž

době rozlohu 1,7 ha To, že na tomto místě byl hřbitov, připomíná novogotický kříž z blanenské litiny umístěný v centrální části parku (viz foto).

V 90. letech minulého století prošel Týršův sad celkovou rekonstrukcí podle návrhu Ivara Otruby. Okružní komunikace, která lemovala centrální zelenou plochu, byla nahrazena novým řešením, které je reminiscencí na původní hřbitov. Bylo opraveno oplocení a ohrazení parku, dětské hřiště i mobiliář, bylo vybudováno nové veřejné osvětlení. Velmi zajímavý je speciální záhon pro zrakově postižené (viz foto). Je vyvýšený a na lemu tohoto záhonu jsou umístěny jmenovky s názvy rostlin také v Braillově písmu. V záhonu jsou vysázeny rostliny s výraznými morfologickými a specifickými znaky, a proto jsou poznatelné jinými smysly než zrakem. Od roku 2004 v parku probíhají soutěže v poznávání květin hmatem.

V parku byl v roce 1969 odhalen pomník francouzského generála Rogera Valhuberta, který zamřel v Brně v roce 1805 na následky zranění, které utrpěl v bitvě u Slavkova.

V parku byl vysazen „Strom milénia“ – jasan – *Fraxinus angustifolia*. Svědky počátku minulého století, kdy byla na území dnešního Týršova sadu zřízena botanická zahrada, jsou exotické dřeviny, například obrovské jertlíny – *Sophora japonica*, nebo tulipánovník – *Liriodendron tulipifera*. Tyto dřeviny jsou ozdobou této části města i dnes.

Moravské náměstí, Koliště

Moravské náměstí – pohled ke kostelu sv. Tomáše

Památný strom –
dub letní

Pohled
na Kounicův palác

5

Brno – střed

Park je situován v samém centru města. Plochy parku jsou vymezeny ulicemi Kounicova a Koliště, Malinovského náměstím, ulicemi Za Divadlem, Rooseveltova a Moravským náměstím.

Historické jádro města Brna bylo na přelomu 18. a 19. století ještě stále neprodyšně uzavřeno barokním opevněním. Vnější hradební pás dal zbořit v roce 1809 Napoleon, vnitřní hradba byla zbořena v roce 1831. Od roku 1852 přestalo být Brno zemskou pevností a mohlo tedy zbourat zbývající části hradeb. Do dnešních dnů se ze systému opevnění zachovala pouze Měniňská brána. Na místě zbouraných hradeb vznikla postupně po vzoru vídeňské Ringstrasse okružní třída, na které se i v současnosti výrazně uplatňuje zeleň. Do zeleně jsou zakomponovány významné budovy, např. Besední dům, budova bývalého německého gymnázia, dnes JAMU, „Červený kostel“, Janáčkovo divadlo (viz foto), divadlo Na hradbách – dnes Mahenovo a řada jiných. První snaha o realizaci parku na tomto území, ještě před stojícími hradbami, se datuje již z roku 1793, kdy dal místodržící hrabě Alois Ugarte přeměnit část koliště v pole s promenádní alejí, později byl na baště před Veselou branou při ústí ulice Hřbitovní (dnešní Kounicovy) realizován parčík s dřevěným pavilonem, tzv. Kioskem, který se stal oblíbeným místem vycházek, místem pořádání koncertů vojenské hudby. Jméno Koliště vzniklo z původního pojmenování koliště, tedy prostoru před příkopem vnější hradby. Bylo součástí barokního opevnění a mělo zabezpečit dobrý výhled a znemožnit nepříteli přístup k hradbám. Po zboření hradeb se kolištěm nazývala nezastavěná plocha při někdejších

Park Koliště – pohled na Janáčkovovo divadlo

prstenci hradeb, které oddělovala vnitřní město od předměstských osad. Úprava parku Koliště byla zahájena v roce 1816, kdy vznikla základní parková osa s promenádní alejí z akátů, javorů a lip. Reprezentační charakter získal tento park od roku 1864, kdy práce v něm vedl městský zahradník Antonín Šebánek a továrník Karel Offermann. Nejvýznamnější urbanistický záměr, který řešil celou okružní třídu, byl přijat v 60. letech 19. století, kdy byl starostou města Christian d'Elvert. Při sledování historie založení a rozkvětu většiny brněnských parků narazíme vždy na tato tři dnes pro většinu Brňanů zapomenutá jména: Antonín Šebánek, Christian d'Elvert a Karel Offermann. Záslouhou jejich nositelů máme v Brně dodnes rozsáhlé plochy zeleně, a proto je vhodné je alespoň v této malé publikaci brněnské veřejnosti připomenout.

Na Moravském náměstí také stál Německý dům. Byl vystavěn v roce 1891 jako odezva na budování českého Besedního domu. Stavba inspirovaná severskou renesancí byla v tzv. „staroněmeckém stylu“. Budova byla za druhé světové války poškozena a po skončení války zcela zbourána. Moravské náměstí i park Koliště jsou místy, na kterých bylo vystavěno, ale také zbouráno několik pomníků i budov. Jmenujme alespoň ty nejvýznamnější. Monumentální sousoší Josefa II. bylo odhaleno v roce 1892 a odstraněno v roce 1918. Socha Josefa II. byla deponována do areálu psychiatrické léčebny v Čemovicích. Součástí tohoto pomníku byly alegorické sochy „Obchodu“ a „Tolerance“, které byly umístěny do Denisových sadů, odkud však byly při poslední rekonstrukci znovu odstraněny a mají být umístěny do Lužánek.

Podzim v parku

Na místě pomníku Josefa II. měla být umístěna socha T. G. Masaryka, ke které byl v roce 1946 položen základní kámen. K instalaci sochy na toto místo nikdy nedošlo. V 70. letech 20. století byl park upraven tak, aby se stal „nástupním prostorem“ k sousoší s názvem Komunisté. Toto sousoší bylo odstraněno v roce 1989. Asfaltová plocha, v jejímž centru je bazén s vodotryskem, zůstává však půl roku jen prázdnou betonovou nádrží. Je využívána ke konání různých celoměstských akcí. Monumentální pomník rudoarmějce oslavující vítězství Rudé armády nad fašismem, (plastika Vincence Makovského, podstavec vytvořil Antonín Kurial a úpravu okolí navrhl Bohuslav Fuchs), dominuje celému severnímu úseku vnitřního městského okruhu. Po roce 1989 byly odstraněny nápisy na čelní straně podstavce, ale výtvarně kvalitní dílo bylo zachováno. V parku na Kolišti nelze přehlédnout repliku budovy Zemanovy kavárny, která byla slavnostně otevřena v roce 1995 při příležitosti 100. výročí narození významného architekta Bohuslava Fuchse. Původní budova Zemanovy kavárny byla přes odpor odborné i kulturní veřejnosti zbourána v roce 1964, i když se jednalo o mimořádně zdaňlou funkcionalistickou stavbu evropského významu. Paradoxní je, že výstavba repliky této stavby, která není na svém původním místě, vyvolala znovu odpor; tentokrát v řadách ochránců přírody, kteří protestovali proti zastavování další plochy zeleně v centru města. Osudy nejen lidí, ale i parků a budov jsou často spleť. V parku na Moravském náměstí se nachází nádherný exemplář dubu letního – památného stromu (viz foto). V parku na Kolišti byl vysazen „Strom milénia“ – jerlín – Sophora japonica.

Schreberovy zahrádky

Dětské hřiště

Centrální alej

Dětské hřiště

6

Brno – sever

Park o rozloze 2,4 ha v Černých Polích, situovaný mezi Jugoslávskou a Lesnickou ulicí, má také velmi zajímavou historii. Stojí na místě bývalého zábrdovického hřbitova, který se v roce 1907 změnil na první zahrádkářskou kolonii na území Rakouska-Uherska.

Jméno dostal po svém zakladateli, významném ortopedovi D. G. M. Schreberovi, který dospěl k závěru, že městskému obyvatelstvu chybí pohyb na čerstvém vzduchu.

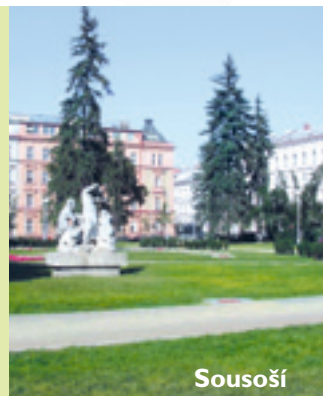
V současné době je tento park hojně navštěvován a využíván. Poskytuje zázemí pro hry dětí, procházky maminek s nejmenšími dětmi, je i místem odpočinku pro seniory.

Hlavní lipová alej, která parkem prochází (viz foto) a je připomínkou bývalého hřbitova, vytváří po celý rok příjemné mikroklima. V nedávné době bylo v parku obnoveno dětské hřiště (viz foto) se zajímavými dřevěnými průlezkami.

Náměstí 28. října

Cesta v parku

Sousoší

Pískoviště

7

Brno – střed

Park vznikl na místě bývalého Hutterova rybníku, který patřil do vodní soustavy říčky Ponávka. Je situován v těsné blízkosti parku Lužánky a je logicky propojen s paralelní parkovou třídou Kapitána Jaroše. Má rozlohu 2 ha. Hlavní výsadba na tomto území byla realizována v letech 1898-1902, kdy byly vysázeny javorové a lipové aleje. Toto parkové náměstí se stalo součástí nově vznikající rezidenční čtvrti, která na tomto místě vyrostla na konci 19. století.

Jako všechny parky v Brně i tento procházel obdobím rozkvětu i úpadku. Na konci 90. let minulého století byla značná část dřevin, které tvořily obvodové aleje poškozena především vlivem vysokého stupně automobilové dopravy, která probíhá v těsné blízkosti parku.

Extrémně suché roky i dlouhodobý vliv aplikace posypových solí se velmi negativně odrazil na zdravotním stavu mnoha dřevin. V návaznosti na rozsáhlé opravy infrastruktury na tomto území byla provedena i rekonstrukce tohoto parku. Základem této rekonstrukce je radikální obnova značně poškozené obvodové aleje, obnova komunikací a dětského hřiště.

Slovanské náměstí

Tvarovaná lipová alej

Horní část parku

Pohled
na základní školu

8

Brno – Královo pole

Park vznikl jako součást velkoryse pojaté urbanistické koncepce této části Králova Pole. Zaujímá rozlohu 1,4 ha. Toto parkové náměstí, lemované pravidelně tvarovaným lipovým stromořadím (viz foto), vzniklo v roce 1913 dle návrhu Leberechta Migga a jeho další úpravu provedl architekt Josef Kumpán, který do travnaté plochy lemované alejemi vložil rastr pravidelných cest. Park má obdélníkový tvar; je situován ve dvou výškových úrovních na mírném svahu. Obyvatelé této části Brna k němu mají pro jeho neopakovatelnou atmosféru zvláštní citový vztah. Patriotismus obyvatel Králova Pole je velmi výrazný a nepřehlédnutelný. Park se stal útočištěm i místem prvních schůzek mnoha generací studentů známého brněnského gymnázia, které stojí v jeho těsné blízkosti.

V nedávné době byla z parku odstraněna trolejbusová trať, která ho nevhodně přetala v 60. letech. V současné době byl dokončen projekt celkové rekonstrukce tohoto parku. Cílem tohoto projektu je skloubit neopomenutelnou historickou hodnotu parku, navrženého na počátku 20. století, a potřeb společnosti 21. století.

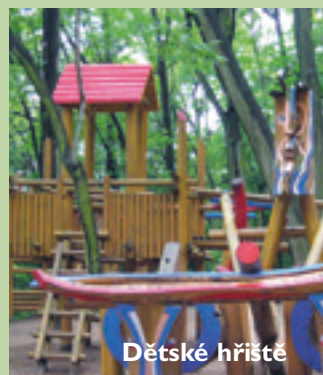
Wilsonův les

Nová cesta od ulice B. Martinů

Pohled na kostel sv. Augustýna

Dětské hřiště

9

Brno – střed
Brno – Žabovřesky

Rozlehlá plocha zeleně, téměř 34 ha velká, v centru Brna byla založena brněnským „Zalesňovacím a okrašlovacím“ spolkem v roce 1888 na oslavu narozenin císaře Františka Josefa I. Tento lesopark rozkládající se na příkrém svahu nad řekou Svatkou v těsném sousedství s dalším známým brněnským parkem Kraví hora, se původně nazýval Císařský les.

Po vyhlášení samostatného Československa byl pojmenován na počest amerického prezidenta W. Wilsona, který se o vznik samostatného Československa zasloužil. V období po II. světové válce byl přejmenován na Jiráskův les, ale Brňané mu nepřestali říkat „Wilzoňák“. K tomuto jménu se oficiálně vrátil po roce 1989.

I když po celou dobu své existence byl vyhledávaným místem pro vycházky i pro různé sportovní aktivity, ve druhé polovině 20. století značně zpustl. Prudké svahy jsou silně zasaženy erozí, rozšiřuje se ruderální (plevelné) rostlinné společenstvo na úkor původní druhové pestrosti, došlo k totální devastaci parkového mobiliáře. Teprve v posledních deseti letech bylo započato s jeho obnovou.

Postupně jsou rekonstruována dětská hřiště, v parku je prováděna pravidelná údržba. Cílem je vrátit Wilsonovu lesu jeho idylickou tvář, kterou si pamatujeme z dob našeho dětství.

Ocenění:

Ocenění, která Statutárnímú městu Brnu byla udělena za realizované rekonstrukce historických parků a za profesionální přístup k péči o městské parky a stromořadí:

2002

NEJLÉPE REALIZOVANÉ SADOVNICKÉ DÍLO ROKU 2002

3. MÍSTO – Rekonstrukce parku TYRŠŮV SAD, Kounicova ulice

projektant: Prof. Ing. Ivar Otruba CSc.

soutěž pořádá Svaz zakládání a údržby zeleně pod záštitou ministra životního prostředí ČR
RNDr. Libora Ambrozka

2004

GRAND PRIX OBCE ARCHITEKTŮ 2004 v oboru Krajinářská architektura a zahradní tvorba – REKONSTRUKCE DENISOVÝCH SADŮ A STUDÁNKY V BRNĚ

Projektanti: Ing. arch. Petr Hruša, Ing. arch. Petr Palčák, Ing. Zdenek Sendler, Ing. Václav Babka

Soutěž pořádá: Obec architektů

ENTENTE FLORALE

STŘÍBRNÁ PLAKETA pro město Brno a **SPECIÁLNÍ CENA AIPH** (International Association of Horticultural Producers) za profesionální přístup v péči o městské parky a stromořadí
VZmB, p.o. byla garantem účasti města Brna v soutěži pořádané Evropskou asociací pro zahradní a krajinářskou tvorbu se sídlem v Bruselu; Brno uspělo v konkurenci 11-ti evropských měst

Použitá literatura:

1. Čermoušková, D.; Menšíková, M.: *Brněnské parky a zelená zákoutí*, 2005, nepublikováno
2. Koloušková, V.; Otruba, I.; Havránek, P.: *Reminiscence na potok Ponávka v brněnském parku Lužánky*, in *Zahrada – Park – Krajina*, roč. XV, č. 3, str. 12-16, 2005
3. Přebyl, J.: *Galerie brněnských stromů*, OŽP MMB, Brno, 1994
4. *Veřejná zeleň města Brna*, kol. autorů: *Texty k 10. výročí vzniku organizace*, Brno, 2005

B | R | N | O

Vydal:

Odbor životního prostředí Magistrátu města Brna
listopad 2005

Autor textu: Ing. Eva Damcová

Odborná konzultace: Veřejná zeleň města Brna, příspěvková organizace

Autoři fotografií: Ing. Eva Damcová, archiv VZmB

Grafická úprava a tisk: JABARA – reklama a podpora prodeje

